

Fundacja Sto Pociech

zajmuje się wspieraniem rodzin, w 2012 roku powstały w niej "Powroty" – miejsce dla osób powracających z zagranicy, a obecnie część projektu "(Z)Powrotem w Polsce".

Sto Pociech reprezentują Aleksandra Mościcka, ekspertka ds. powrotów i kontaktów z Polonią oraz rekrutacji, która mieszkała przez kilka lat na Węgrzech i powróciła z dziećmi w wieku szkolnym i przedszkolnym do Polski oraz Katarzyna Tu, koordynatorka projektu i asystentka kulturowa dla dzieci chińskich, która po 23-letnim pobycie w USA i na Tajwanie, powróciła do Polski z dwójką nastoletnich dzieci.

Fundacja Świat na Wyciągnięcie Ręki

istnieje od 2009, a jej zespół posiada doświadczenie w prowadzeniu szkoleń dla nauczycieli z zakresu adaptacji uczniów z doświadczeniem migracyjnym;

pracy w klasie międzykulturowej; współpracy i komunikacji z osobami z doświadczeniem migracyjnym.

Zespół Fundacji tworzą:

Aleksandra Ośko, Prezes zarządu FŚnWR, trenerka, koordynatorka innowacyjnych projektów edukacyjnych, prowadzi szkolenia i warsztaty z zakresu komunikacji międzykulturowej i wrażliwości kulturowej oraz szkolenia relokacyjne i repatriacyjne;

Michalina Jarmuż, członkini zarządu FŚnWR, psycholog międzykulturowy, dyplomowana trenerka międzykulturowa i biznesu, ekspertka z zakresu edukacji i adaptacji uczniów z doświadczeniem migracyjnym w polskiej szkole;

Kinga Białek, psycholożka międzykulturowa, politolożka, dyplomowana trenerka warsztatu psychologicznego, od 2000 roku prowadząca działalność ekspercką, której celem jest rozwój kompetencji międzykulturowych, ekspertka merytoryczna w projekcie "(Z)Powrotem w Polsce".

Projekt "(Z)Powrotem w Polsce"

realizowany jest w partnerstwie Fundacji Świat na Wyciągnięcie Ręki i Fundacji Sto Pociech. Służy podniesieniu standardów wsparcia dla Polaków powracających, w tym dzieci powracających i podejmujących naukę w polskich szkołach i przedszkolach, a także przybliżeniu zagadnień realnych powrotów.

Przykłady działań

- konsultacje powrotowe oraz spotkania integracyjne
- warsztaty międzykulturowe dla dzieci powracających i szkolenia dla rodziców (powrotny szok kulturowy, jak wykorzystać potencjał zdobyty w czasie pobytu za granicą po powrocie, wsparcie dziecka powracającego)
- forum, podczas którego rodzice, nauczyciele, psycholodzy, pedagodzy, eksperci, przedstawiciele Polonii i środowiska edukacyjnego w Irlandii i Wielkiej Brytanii, dyrektorzy szkół, decydenci edukacyjni oraz urzędnicy związani z systemem edukacyjnym będą mieli możliwość podjęcia debaty o proponowanych zmianach w systemie edukacji w temacie reemigracji.

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

Projekt jest współfinansowany ze środków finansowych otrzymanych z Ministerstwa Spraw Zagranicznych w ramach konkursu na realizację zadania "Współpraca z Polonią i Polakami za granicą w 2015 r."

PROJEKT "(Z)POWROTEM W POLSCE"

email: powroty@stopociech.pl

www.facebook.com/powrotyWarszawa

Fundacja Sto Pociech - Warszawa, ul. Freta 20/24a

PRZYWOZIMY ZE SOBĄ DZIECI, NASZE, A MIMO TO TROCHĘ "CUDZOZIEMSKIE"

Polacy będą wracali do kraju z różnych powodów, z lepszym lub gorszym przygotowaniem. Bardzo ważne w powrotach są dzieci, dla których przyjazd do Polski to nie tylko zmiana całego życia, pozostawienie swoich przyjaciół i strata znanej stabilizacji, ale przede wszystkim zmiana szkoły, przedszkola oraz zmiana programu nauczania. Często powracają dzieci, dla których nie jest to tak naprawdę powrót, ale przyjazd do nowego kraju, bo urodziły się za granicą i tylko takie życie znają.

W polskim szkolnictwie, mimo zmieniających się realiów i ogromnej skali emigracji i zwiększającej się imigracji, wciąż brakuje narzędzi do radzenia sobie z zagadnieniem integracji dzieci migrujących. Jesteśmy gotowi wesprzeć zarówno dzieci i rodziców, jak i system oświaty w zwiększaniu szans edukacyjnych uczniów z doświadczeniem migracyjnym w polskiej szkole.

"W pierwszych dniach w polskiej szkole pomogła nam życzliwość i wrażliwość wychowawczyni naszej 7-letniej wtedy córki, jej ciekawość świata, danie możliwości opowiedzenia córce swojej historii i wysłuchanie opowieści o innym kraju".

DZIECKO POWRACAJĄCE – NASZE, A OBCE

KONSEKWENCJE KULTUROWE I ZDERZENIA KULTUR PRZY POWRODZIE DZIECKA DO POLSKIEJ SZKOŁY**Powrotny szok kulturowy**

Powrotowi do kraju rodziców/pochodzenia może towarzyszyć złudzenie, że jest to kraj bliski, bo rodzinny. Takie złudzenie powoduje, że to właśnie powrotny szok kulturowy jest trudniejszy od tego, który towarzyszy dziecku i dorosłemu przy wyjeździe z Polski. Dziecko powracające do polskiej szkoły przeżywa stres akulturacyjny, który może wynikać z:

- znalezienia się w nowym, obcym otoczeniu kulturowym, tj. wszystko może być nowe: rola i pozycja nauczyciela, sposób komunikowania się z nauczycielem i między rówieśnikami, zakres tematyczny przedmiotów (np. inna historia), nawet infrastruktura szkoły;
- niezrozumienia norm i zasad panujących w polskiej szkole, co może, lecz nie musi wynikać z niewystarczającej znajomości języka polskiego, a raczej z nieznaności polskich norm i wartości (np. kto to jest dobry uczeń) i sposobów zachowań (np. czy jeśli ktoś ściąga, to należy o tym powiadomić nauczyciela);
- konieczności odnalezienia się w grupie rówieśniczej, w której panują inne normy i obowiązują inne zasady (np. na ile daną klasę cechuje zrozumienie odmienności kulturowej, tolerancja na niewystarczające posługiwanie się językiem polskim, itp.).

Akulturowanie

Dziecko przebywające zagranicą wchodzi w bezpośredni kontakt z przedstawicielami kultury przyjmującej, czego wynikiem jest zmiana w jego kulturze. Aby dobrze funkcjonować w środowisku zagranicą, musi nauczyć się, jak ma się zachowywać. Ta wiedza może okazać się nieprzydatna po powrocie do kraju. Psychologiczne konsekwencje powrotu dziecka do polskiej szkoły to na przykład:

- zachwiane poczucie bezpieczeństwa
- obniżenie poczucia własnej wartości oraz negatywne myśli na swój temat
- zespół stresu pourazowego (którego symptomami są np. frustracja, depresja, panika, rozpacz)
- pogorszone funkcjonowanie poznawcze (kłopoty z koncentracją, przyswajaniem wiedzy)
- nadaktywność bądź obniżona aktywność
- psychosomatyzacja, czyli problemy zdrowotne będące odzwierciedleniem stanów emocjonalnych i psychicznych dziecka akulturującego się.

WYZWANIA W SZKOLE I JAK SZKOŁA MOŻE REAGOWAĆ

Język polski nie zawsze jest językiem pierwszym lub znanym

“Nasz syn mówił, że w *classroom* jest taki przyjemny *carpeccik*, na którym dzieci kładą się na *story time* po zupie”.

→ Dodatkowe lekcje języka polskiego jako obcego, wsparcie ucznia w procesie przyswajania wiedzy w języku polskim.

Różnice kulturowe

“Syn pewnego dnia zapytał czy jest to normalne, że w Polsce wszyscy uczniowie ściągają. Córkę bardzo złościło, gdy ściągali uczniowie, którzy mieli najlepsze wyniki w klasie”.

→ Rozwój umiejętności pracy w klasie wielokulturowej, w tym świadomości, wiedzy i wrażliwości kulturowej nauczycieli.

Różnice w programach nauczania

“Po przyjęciu na pierwszą lekcję historii córka z entuzjazmem opowiedziała nauczycielce, jak bardzo lubi historię, a jej ulubiony okres to okres wiktoriański (bardzo dużo uczyła się o nim w ostatniej klasie w Londynie). Nauczycielka odpowiedziała, że przecież nie ma takiego okresu w historii. Od tamtej pory córka przestała interesować się historią”.

→ Zajęcia wyrównawcze w szkole, zajęcia rówieśnicze.

Powrotny szok kulturowy, adaptacja w nowej szkole

“Nasz syn zmieniał zagranicą szkołę 3 razy, ale dopiero we własnym kraju poczuł zmianę (...) po powrocie zastał zamkniętą grupę, zderzenie z murem i obojętność”.

→ Indywidualne wsparcie ucznia, współpraca z rodzicami, zajęcia rówieśnicze”.

Doświadczenie migracyjne ucznia

“Nie ma systemu i opieki nad takimi rodzinami (...) czujesz, że sprawiasz kłopot, bo wracasz w nieodpowiednim terminie, bo nie masz ocen, punktów, testów; potencjał dziecka, jego zainteresowania, zdolności, znajomość języków, otwarcie na świat, znajomość innych kultur – to nie ma znaczenia. Przykre”.

→ Dostrzeżenie potencjału ucznia i wykorzystanie go przez nauczycieli.

Każdy uczeń ma swój powrót i sytuacja każdego dziecka po powrocie może być inna.

PODSTAWY PRAWNE DO KSZTAŁCENIA DZIECI POWRACAJĄCYCH Z ZAGRANICY DO POLSKIEJ SZKOŁY**Konwencja o Prawach Dziecka**

przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych (UNCRC) 20 listopada 1989 r., w Polsce weszła w życie w 1990 r. Artykuły 28-30 stanowią, że wszystkie strony konwencji muszą uznać prawo dziecka do nauki i stopniowego realizowania tego prawa na zasadzie równych szans.

Ustawa o systemie oświaty

z dnia 7 września 1991 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zmianami). Artykuł 94a i punkty 4, 4b, 4c przyznają uczniom powracającym prawo do dodatkowej nauki języka polskiego oraz do korzystania z dodatkowych zajęć wyrównawczych; organizuje je organ prowadzący szkołę.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej

z 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach. Przyznaje prawo uczniom powracającym z zagranicy do korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej, polegającej na rozpoznawaniu i zaspokajaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz rozpoznawaniu indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia, wynikających w szczególności: (...) 11) z trudności adaptacyjnych związanych z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, w tym związanych z wcześniejszym kształceniem za granicą.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej

z 2 stycznia 2015 r. w sprawie warunków i trybu przyjmowania do publicznych przedszkoli, szkół i placówek osób niebędących obywatelami polskimi oraz obywateli polskich, którzy pobierali naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw, a także organizacji dodatkowej nauki języka polskiego, dodatkowych zajęć wyrównawczych oraz nauki języka i kultury kraju pochodzenia. Rozporządzenie szczegółowo określa, na jakich zasadach przyjmując do szkoły dziecko powracające z zagranicy, zorganizować mu zajęcia wyrównawcze i zapewnić stypendium.